

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології

на тему:

**СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З
КОМПОНЕНТОМ “ЛЮДИНА” (КИТАЙСЬКА І УКРАЇНСЬКА МОВИ)**

Студентки групи Пкит 10-19

факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання

Освітньої програми

Китайська мова і література та переклад,
західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.065 Східні мови та
літератури (переклад включно), перша –
китайська

Фадєєвої Софії Таоівни

Науковий керівник:

к. філос. наук., доц. Беля В. В

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛІНГВІКУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ	5
1.1. Лінгвокультурологічний аналіз як метод дослідження фразеології китайської мови.....	5
1.2. Загальна характеристика і типологія фразеологізмів з компонентом “ЛЮДИНА” в китайській мові.....	9
РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТОМ “ЛЮДИНА” В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ	14
2.1. Структурно-семантичний аналіз фразеологізмів з компонентом “ЛЮДИНА” в китайській мові.....	14
2.2. Лінгвокультурні особливості фразеологізмів з компонентом “ЛЮДИНА” в китайській мові.....	19
ВИСНОВКИ	25
论文摘要.....	29
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	31

ВСТУП

Актуальність дослідження. Гендерні дослідження концентрують у собі величезний пласт польових знань, що дають основу соціологічних, психологічних, культурологічних, антропологічних, лінгвістичних та інших досліджень. Серед лінгвістичних напрямів досліджень не меншу роль грає гендерна фразеологія, оскільки існує постійний інтерес у мовознавців, які працюють із фразеологічним матеріалом, що постійно оновлюється у зв'язку з бурхливим розвитком суспільства. Адже фразеологічні фонди різних мов характеризуються акумулятивним потенціалом, що відкриває перспективи подальших досліджень гендерного чинника. Фразеологізми, як елемент культурної спадщини будь-якої мови, відображають усталені гендерні стереотипи та соціальні ролі, що є сприятливим фактором для аналізу специфічних гендерних виразів.

Вивчення гендерного чинника у фразеології є досить перспективним напрямом, оскільки історичні, культурні та згодом мовні зміни у китайськомовних суспільствах визначили етимологічну різноманітність гендерно-специфічних фразеологізмів, тому перспективи вивчення цього аспекту безперечні.

Актуальність дослідження зумовлена безперервним інтересом до гендерної специфіки фразеологічного фонду китайської мови, а значить пошуком механізмів виявлення особливостей репрезентації гендерного компонента китайських ідіом для позначення їх характеру.

Метою курсової роботи є аналіз структурно-семантичних особливостей фразеологізмів з компонентом “ЛЮДИНА” у китайській мові.

Об'єктом курсової роботи є фразеологізми з компонентом “ЛЮДИНА” у китайській мові.

Предметом курсової роботи є структурно-семантичні особливості фразеологізмів з компонентом “ЛЮДИНА” у китайській мові.

Дослідження передбачає виконання таких **завдань**:

- дослідити лінгвокультурологічний аналіз як метод дослідження фразеології китайської мови;

- дати загальну характеристику та зробити типологію фразеологізмів з компонентом “ЛЮДИНА” в китайській мові;
- здійснити структурно-семантичний аналіз фразеологізмів з компонентом “ЛЮДИНА” в китайській мові;
- встановити лінгвокультурні особливості фразеологізмів з компонентом “ЛЮДИНА” в китайській мові.

Методи дослідження: Методологічну основу дослідження становлять *теоретичні:* загальнонаукові та спеціальні методи, які розподіляють на та *емпіричні:* синтез, аналогія, пояснення, тлумачення зібраних даних, побудови понять, концепції.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, анотації та списку використаних джерел та літератури.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЧНОГО АНАЛІЗУ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ КИТАЙСЬКОЇ МОВИ

1.1. Лінгвокультурологічний аналіз як метод дослідження фразеології китайської мови

Лінгвокультурологія давно займається проблемою співвідношення мови та культури. Останнім часом вона набула особливого значення у зв'язку з інтенсивним розвитком напряму лінгвокультурології. Лінгвістичну специфіку надають тонально-ізолююча система китайської мови, що призводить до розрідження рими та певної монотонності ритму, а також ієрогліфічний лист, що заохочує лексичну багатозначність та нерозчленованість значення мовних одиниць. Культурна специфіка китайської мови, в свою чергу, визначається наявністю характерних лише для Китаю традиційних поетичних жанрів, наявністю в текстах культурно релевантних власних і реальних слів, а також наявністю особливих образно-семіотичних кодів китайської мови. Ці фактори в сукупності призводять до значних труднощів при перекладі іншими мовами, особливо європейськими. Найчастіше перекладачі вдаються до прийомів конкретизації, запозичення та аналогового перекладу. Йому часто доводиться жертвувати зовнішньою формою ритму, рими, вдаватися до перетворення перепусток [1].

Питання аналізу стилістичних явищ китайської мови актуальне і відповідає зростаючому інтересу світової спільноти до китайської мови, багатовікової культури Китаю, яка точно закріплена в лексиці мови. Мова і національна культура є нерозривним цілим, що потребує комплексного дослідження на сучасному етапі. Сьогодні існує проблема співвідношення загальнолюдської та національної у китайській мові, як і в будь-якій іншій мові, вплив матеріальної та духовної культури на розвиток мови. Недостатнє вирішення питань, пов'язаних з критеріями виділення фразеологізмів та виділення їх із сусідніх категорій фразеологічних одиниць, з одного боку, та зі складних слів, з іншого, створює певну прогалину у

наукових знаннях про фразеологічну систему сучасних китайців. Наукою, що займається цим питанням, є стилістична лексикологія.

Стилiстична лексикологія китайської мови – це вивчення словникового та фразеологічного фонду з погляду стилістичних особливостей, властивих лексиці та фразеології мови. Стилiстична лексикологія покликана дати опис експресивно-емоційно-оцінних ознак, особливостей лексики та фразеології китайської мови.

До образотворче-виразних засобів фразеології китайської можна додавати готові висловлювання. Готові вирази або це усталене фразеологічне поєднання, побудоване за нормами давньокитайської мови, семантично монолітне, з узагальненим переносним значенням, що має експресивний характер, є функціональним членом речення. Фразеологія китайської мови має яскраво виражену національну належність. Вони засновані на фактах, явищах та подіях, пов'язаних із повсякденним життям, традиціями та звичаями китайського народу. Фразеологізми китайської мови – це відображення національної культури, скарбниця таємниць, історії імператорських династій та великих битв, народна мудрість та гумор досвідчених мистецтвознавців.

Фразеологія китайської мови – це спадщина минулого та дзеркало сьогодення, що відображає національний колорит Китаю. Китайські ідіоми використовуються у всіх мовних стилях, особливо широко у літературно-художній мові. Виділяють три типи фразеологічних одиниць [2]:

- фразеологічні зв'язки – це змістовно неподільні фразеологізми, значення яких не впливає на сенс складової частини;
- фразеологізми – це семантично неподільні фразеологічні одиниці, цілісне значення яких мотивоване значенням їх компонентів;
- фразеологічні поєднання – це обороти, у яких досить ясно самостійне значення кожного слова, але з компонентів має пов'язане значення.

Крім семантико-структурної класифікації, існує і функціонально-стилістична класифікація фразеологізмів, на підставі якої можна виділити фразеологізми розмовного, публіцистичного, науково-технічного та канцелярсько-ділового стилів, а також фразеологізми офіційні ідіоми. За класифікацією експресивних

можливостей, фразеологізми можуть бути фразеологізми паралельної чи непаралельної побудови.

Китайські ідіоми паралельної побудови мають такі характеристики [3]:

- зазвичай складаються з чотирьох ієрогліфів;
- може містити синоніми чи антоніми;
- частини ідіом зазвичай перебувають у однакових синтаксичних відносинах;
- співвідносні компоненти найчастіше відносяться до однієї лексико-граматичної категорії;
- мають правильну послідовність зміни парних та ламаних тонів.

Однак, крім структурно-семантичних особливостей, китайські ідіоми все ж таки мають важливе пізнавальне значення. Фонетика в китайській мові є надзвичайно важливим аспектом мови як носіїв мови, так іноземців, які бажають опанувати мову. Як відомо, через існування на території Китаю безліч діалектів навіть носії мови не завжди розуміють один одного, тому питання вивчення фонетичного ладу мови цієї країни не втратило своєї актуальності протягом багатьох століть.

Паремія — короткий вислів, морально-етичний вислів із настановною функцією, у якому відображаються й оцінюються культурно значущі явища в житті людей. Паремії — збірна назва прислів'їв та афоризмів.

Словосполучення — стійкі сполучення слів, що виникають у мові як єдина, неподільна і закінчена за змістом форма вираження.

Відмінні риси паремій і фразеологічних одиниць: відтворюваність, паремії існують як готові структури в мові і в пам'яті мовця і при необхідності стираються з пам'яті в готовому, завершеному вигляді, з добре відомими значеннями, згідно з умови й обставини спілкування набувають конкретного ситуативного значення, стійкості, незмінності складового складу, структурно-граматичної моделі, фразового значення, які переважають у функції паремій, — разом забезпечують їх стійкість, сентенційність, моралізаторство, а будь-яка паремія, окрім фактів, обов'язково містять оцінну інформацію, виразність, умовну виразність, спрямованість на дію

аудиторії. В образних прислів'ях сила яскравості та емоційності зумовлена переважно метафорою, метонімією та порівнянням.

Метафора — це риторичний прийом, який використовує назву одного виду речей для опису речей іншого роду.

Наукові та філософські дослідження метафори мають у Китаї власну історію. У китайській мові існує поняття розширення (юй) — це порівняння в широкому значенні, яке поділяється на явне порівняння — мін юй (мін юй) і метафору — довге розширення, яке іноді також називають темним розширенням. Отже, по суті, метафора — це порівняння.

Серед словосполучень значну частку займають словосполучення з метафорою тваринної форми. Це можна пояснити тим, що люди століттями жили з тваринами, як друзями людини.

Люди помітили, що кожна тварина має свій характер і унікальну зовнішність, і порівняли з цим відповідні властивості людей. Вирази з компонентом-зоонімом мають не пряме, а переносне значення.

Компоненти назви тварин відіграють важливу роль у формуванні загального значення словосполучення. Коли елемент зооніма входить до складу словосполучення, він втрачає лексичне значення і, відповідно, здатність позначати тварину.

Більшість ідіом та ідіом у китайській мові з метафорами, подібними до тварин, є ідіомами — реаліями зі специфічним культурним фоном, які потребують спеціальних методів перекладу, щоб зрозуміти, що вони означають для україномовного читача.

1.2. Загальна характеристика і типологія фразеологізмів з елементом «ЛЮДИНА» в китайській мові

Фразеологізми, поняття нетрадиційне у китайській мові, вони виділені в окремому розділі, що розглядається лише в рамках лексикології, майже з середини двадцятого століття. Загадом у китайській мові вивченню фразеологізмів

приділяється замало уваги. Перед ситуація з обсягом фразеологічного фонду та принципами класифікації фразеології у китайській науці неоднозначна.

Ченьюй - це стійкі фразеологічні звороти, найчастіше у вигляді чотирискладових фразеологізмів-ідіом, які побудовані за нормами давньокитайської мови. Ченьюй 成 перекладається як закінчений вираз, тому що переклад термінологічного компонента 成 — чень, може бути визначений як закінчений, а 语 — ю як вираз [4].

Ченьюй став усталеним виразом, який використовувався протягом століть, прийшов з минулого і має просту та лаконічну форму. Кількість ченьюй у китайській мові дуже значна. Однією із структурно-граматичних особливостей і найбільш характерною особливістю ченьюя є те, що в ченьюй закріплені граматичні та лексичні норми веньяну, основу якого складає давньокитайська мова.

У сучасній китайській мові ченьюй функціонує як слово, окремий член речення, незважаючи на те, що структурно це словосполучення чи речення. Вивчивши роботи китайських учених, можна наголосити наступні загальні характеристики [5]:

- чітка структура, в межах фразеологізмів, кожен складовий член фразеологічного поєднання використовується лише у певній формі, яка може бути змінена довільно;

- цілісне значення і стійкість, фразеологізми є синтезом літературних творів, що не можуть бути зрозумілі на основі буквального значення, не можуть бути внесені зміни до складових частин ню;

- використовується віками;

- національний характер змісту;

- сильна стилістична ознака, ченьюй може мати значення декількох прикметників.

У сучасній лінгвістиці приділяється увага засобам опосередкування опису особистості людини. Одним із засобів є зоонімічний компонент, який у складі фразеологізмів відіграє роль символізації характеристик людини. Цей термін

застосовується до назв тварин, птахів та комах. У рамках ченьюйського компонента зоонім характеризується національною специфікою: коло тварин, зафіксованих у китайських фразеологізмах, їх національно-культурні особливості індивідуальні та відмінні від інших мов.

Широко представлена зоонімічна складова в структурі Ченьюй китайської мови. Головний критерій її появи - анімізм, природне явище: люди та тварини мають свої звички та навички, що дає певний метафоричний простір; тотемізм, сакральне ставлення до тварин та біологічна спорідненість тварин і людини.

Відповідно, внутрішня форма зооніму сприймається через образ тварини. Опис зовнішнього вигляду, дій та стану тварин використовується як образний стрижень для характеристики дій та вчинків людей у різних ситуаціях. Зоонами, що існують в ченьюй як опис людини, є відображенням контактів з тваринами, спостережень за ними, що йдуть у далеке минуле, до звичаїв, традицій і вірувань китайського народу.

Якщо говорити про конотацію зооніму ченью як засіб опису особистості людини, він емоційно-експресивний, оскільки пов'язані з почуттями і висловлює ставлення говорить. Тому включення цих зоонімів у ту чи іншу групу має суб'єктивний характер, оскільки їх конотація розкривається через індивідуальне емоційне сприйняття. В результаті застосованих методів аналізу, синтезу та суцільної вибірки з лексикографічних джерел, наприклад китайсько-українського фразеологічного словника та «*中华成语大词识*» як засоби опису особистості людини було відібрано 188 зоонімів ченью [6].

Термін зооморфна метафора або зоонім означає семантичне перенесення, відображення загальної когнітивної тенденції процесу метафоризації, відповідно до якого назви предметів і явищ середовища передаються людині.

У словниковому складі будь-якої мови світу зооніми становлять досить специфічний пласт. Саме зооніми відображають відмінності національних культурних уявлень, психологічних, ментальних і соціальних особливостей і різноманітних звичаїв, властивих культурі в цілому. Зооніми — відносно складні

мовні одиниці, які мають значний інформаційний потенціал. Зооніми виконують у мові різні функції.

Вважається, що звернення до назв тварин є природним, оскільки тварини, як і люди, мають свої звички, свій спосіб життя і тип поведінки. Багато назв тварин стали стійкими метафорами. Наприклад: лисиця – хитра; ведмідь – незграбний; вівця - дурна.

У більшості фразеологічних одиниць із зоонімічним компонентом наявний тип метафоричного переносу, за якого назви тварин використовуються для опису ознак людини, позначення тих чи інших її якостей, особливостей зовнішності, характеру, розумових здібностей. Крім того, зооніми часто є символами моральних та інтелектуальних якостей людини.

Велика кількість фразеологізмів із компонентом зоонім мають повні або часткові відповідники в інших мовах. Це можна пояснити збігом уявного відображення дійсності у носіїв різних мов і спільних елементів культури – так званих культурних універсалій.

Варто зазначити, що через відмінності культурних чинників, етнічних особливостей, різних мовних образів світу та різних літературних джерел багато зоонімів містять елемент значення, зрозумілий лише носіям даної мовної культури.

Для теорії і практики перекладу велике значення має одна з груп фонових знань, тих, що належать до конкретних явищ іншої культури, іншої країни і необхідні читачам твору для детального ознайомлення з його змістом. Такою частиною базових знань є слова-реалії, це назви предметів матеріальної культури, характерні лише для окремих націй і народів, фактів історії, державних установ, імена національних і фольклорних героїв, міфологічних істот. Оскільки вони несуть національне чи історичне забарвлення, вони зазвичай не мають точних відповідників іншими мовами, а тому не можуть бути перекладені в загальному вигляді, що вимагає особливого підходу. У процесі перекладу протиставляються не тільки мови, а й тексти, культури та ситуації.

Наприклад, вислів 乌鸟私情 wū niǎo sī qíng означає «чуття ворони». Для українського читача такий вислів буде незрозумілим без пояснення культурного підтексту, а саме того, що це означає турботу про дітей за їхніх батьків, одну з основ китайської культури. Отже, робимо висновок, що цей вислів є фразеологізмом-реалієм. Проаналізувавши 120 ідіом і паремій із зооморфною метафорою в китайській мові для 17 видів тварин, ми дійшли висновку, що більшість із них є ідіомами-реаліями.

Наприклад:

- 景星凤凰 jǐng xīng fèng huáng – засвітилася щаслива зірка фенікса;

- 天上麒麟 tiān shàng qí lín – небесний єдиноріг;

- 龙威燕颔 lóng wēi yàn hàn - велич дракона та волосся ластівки, що означає могутній воїн;

- 黔驴计穷 qián lú jì qióng - невдалий трюк віслюка Гуйчжоу, розкішний переклад, про тигра, який ніколи не бачив віслюка і злякався його ревіння; коли тигр наблизився до нього, осел вдарив його; «Це все?!» — вигукнув тигр, кусаючи осла;

-- 杀驴取肝 shā lú qǔ gān – взяти печінку, убивши білого осла, що перекладається як принесення в жертву дорогої людини заради доброї справи. Згідно з легендою, Чжао Цзензі вбив свого улюбленого білого осла, щоб врятувати життя Сюй Цюю.

- 狼心狗肺 láng xīn gǒu fèi – вовче серце і собачі легені, переклад жорстокий, жорстокий, нелюдяний.

- 熊瓜子揚包米 xióng xiā zǐ bāi bāo mǐ – сізіфова робота, буквально як ведмідь, що ділить зерно. За повною версією, ведмідь, який збирав колоски, розколов кожен колосок навпіл і поклав собі в скриню, але, збираючись за новим колоском, знищив попередні.

Таким чином, більшість паремій і фразеологізмів із зооморфними метафорами в китайській мові є справжніми фразеологізмами зі специфічним культурним фоном,

які потребують спеціальних методів перекладу для розуміння їх значення україномовним читачем.

РОЗДІЛ 2. СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОМПОНЕНТОМ “ЛЮДИНА” В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

2.1. Структурно-семантичний аналіз фразеологізмів з компонентом “ЛЮДИНА” в китайській мові

Семантика вивчає відносини персонажів до об'єктів. Насправді семантика, відносини між знаками, прагматика ставлення до знаків того, хто їх використовує. Під семантикою ми розуміємо значення мовних виразів у умовах їх вживання. Фразеологізми є узагальненням життєвого та суспільно-історичного досвіду людей. Тому семантика фразеологічних одиниць будь-якої мови має національно-культурні особливості. Слід зазначити, що ідіоми є образними висловлюваннями, вони мають багато значень і зазвичай вживаються у переносному значенні.

Семантика з елементом «людина» характеризується рухливістю і мінливістю: «національний образ, в основі якого лежить пряме позначення особи, що дозволяє розмовляючому різними способами «повертати» його, фразеологізм набуває своєї багатозначності, оскільки семантична дифузія може бути пояснена тим, що їх мотиватором в мові є все емпіричне, тобто засноване на уявленнях частини прямого значення, а також культурно-історичні асоціації, пов'язані з вихідним елементом фразеологізма.

У семантичній структурі фразеологізму з елементом «людина», як і будь-якої іншої лексеми, виділяється ядролексичне значення, представлене граматичними та предметно-понятійними макрокомпонентами. Навколо нього також виділяється ядерна зона, представлена «периферичною, потенційною та «прихованою» семою [6].

Розглядаючи структуру фразеологізму з елементом "людина" як мікросистему, можна відзначити, що кожен елемент пов'язаний з іншим і залежить від нього, що передбачає наступна ієрархічна класифікація термінів, що утворюють семантичну структуру [7]:

- ядерна сема - центральний семантичний мікрокомпонент, що означає постійну властивість об'єкта, найабстрактніший знак, який є у значенні;

- кваліфікаційна сема називає характерні риси предмета у ряді зіставлень.

Найчастіше китайські фразеологізми з елементом «людина» є однозначними номінаціями і не утворюють метафоричних похідних у результаті смислового перенесення. Запас слів китайської мови має низку таких специфічних рис, властивих їй як мови ізолюючого типу, як морфемне значення складу, відповідність складу мінімальної смислової одиниці мови, ієрогліфічна система письма, яка у свою чергу визначають структурно-семантичні особливості лексики. Тому переносні значення утворюються не так на основі перебудови лексичного значення з допомогою заняття периферійними семами положення семантичного ядра, але в основі приєднання до ключового слова мотиванту слова, що означає цю периферійну сему, що бере участь у формуванні образної семантики.

Майже кожен склад є окремою значущою морфемою, яка може утворювати нові слова за синтаксичними правилами. Таким чином, словотворення є основним способом освіти слів у китайській мові. В результаті в китайській мові існують не різні лексико-семантичні варіанти одного слова, а похідні слова та висловлювання, в яких фізично представлені решта семи.

Аналіз фразеологізмів за семантичними ознаками показує, що зоонімічні фразеологізми можуть позначати позитивні і негативні риси характеру людини. Так, до фразеологізмів, що позначають гарні риси людського характеру, а саме працьовитість можна віднести фразеологізми з компонентами 獾 або 仓鼠: 勤劳— працьовитий; 勤劳的仓鼠不怕冬天— працьовитому хом'яку зима не страшна. Уважність і наполегливість зустрічаємо в таких фразеологічних єдностях: 不要冒犯苍蝇— не образити й мухи; За ним женуться всі собаки— 比所有的狗都快; 强壮如马— сильний, як кінь; 要专心, 要警觉。— бути уважним, бути напоготові [8].

На позначення негативних рис людського характеру таких як лінь, жадібність, підступність поширенішими є фразеологічні сполучення з компонентом 懒惰的蟾蜍, 冰— лінива жаба, ледащо; 毒蛙, 女巫, 女巫— отруйна жаба,

відьма, злюка; 这么小, 厚脸皮的青蛙, 丑陋的女孩!— така маленька, зухвала жаба, бридке дівчисько. Також фразеологізми з компонентами 仓鼠、狼、狗、熊 можуть виражати вище названі негативні якості людини: 他贪得无厌, 像只仓鼠— він жадібний, ненаситний як хом'як; 像鳗鱼一样狡猾, 狡猾, 聪明, 狡猾— слизький як вугор виверткий, спритний, хитрий; 披着羊皮的狼— вовк в овечій шкурі; —骑在高马上, 表现得反抗/傲慢— сісти на високого коня, поводитися зухвало/зарозуміло; 像公鸡一样骄傲— гордий як півень; 背信弃义, 不可靠— бути підступним невірним, ненадійним; 沉默的狗偷偷咬人— мовчун-собака нишком кусає; 粗鲁无礼的人— груба, неотесана людина [9].

Досліджуючи фразеологізми із зоонімічним компонентом на позначення характеру людини у німецькій мові, ми помітили цікаву закономірність, а саме те, що кожна тварина представляє собою певну ваду, або навпаки, позитивну рису характеру людини, або ставлення до неї оточуючих.

Так, наприклад, собака, яка в нашій країні і мові є найкращим другом людини, в китайських фразеологізмах негативно описує людські риси і якості характеру: 哑巴狗喜欢咬人; 穿上狗 上狗; 成为狗; 那是在所有狗之下; 扔给狗。 Візьмемо для прикладу барсука, який постійно сидять в норах та виходить переважно вночі. Тож людей, які полюбляють проводити час вдома, ототожнюють з цими тваринами: 总是像腊肠犬一样待在家里— сидіти вдома як борсук, сидіти вдома сиднем; 寒冷的房子就像洞里的獾— як борсук в холодній норі, сиднем сидіти вдома. Борсук відчайдушний борець: якщо на нього нападають, він буде захищатися до останнього подиху, і цю здатність звірка відображають наступні фразеологізми: 像獾一样反击— відбиватися як борсук, запекло оборонятися; 他像獾一样咬人— кусатися як борсук [10].

Негативні риси характеру людини, як показав аналіз, передаються у фразеологізмах з компонентом «蟾蜍»: 吞下一只蟾蜍— проковтнути жабу, змиритися з неприємністю, мовчки проковтнути, стерпіти; 犯規— лінива жаба,

ледащо; 有毒的胡萝卜— отруйна жаба, відьма, злока; 好厚脸皮的小蟾蜍! — така маленька, зухвала жаба, бридке (шкідливе) дівчисько; 几只蟾蜍(salopp) — дрібниця [11].

Домашня худоба, наприклад, 羊肉, 绵羊, є символом дурної, нерозумної людини: 有哈梅尔流血— дурак, болван; 笨得像只羊— дурний як баран. Також символом дурості є віслик. З цією твариною є багато фразеологізмів: 我们主的驴— «олух царя небесного»; 传给驴子的东西丢失了— дурака вчити, все одно, що мертвого лікувати; 生为驴, 死为驴— народився нерозумним, нерозумним і помреш; 驴子, 和书上写的一样! — ну справжній осел!; 钻个屁股— натякнути комусь, що його вважають нерозумним; 那将是教驴希腊语— це марна справа (це все одно, що осла вчити грецької мови); 你可以通过耳朵告诉驴子— дурість важко приховати [12].

Натомість, свиня — це символ фарту та везіння: 一个人很幸运— кому-небудь везе, щастить, посміхається удача; Везунчик; 他有一头(大)猪— йому страшно пощастило; 这就是我所说的猪— ось це удача! Ну і пощастило! Але також, зі свинею ототожнюють неохайність: 猪在泥土里打滚最好— свиня будь-де бруд знайде; 像猪从食槽里爬起来— піти, залишивши повний безлад; 像猪一样逃离马厩— як свиня вибігає зі стайні. А от щодо риб та інших жителів морів, річок та океанів, налаштовані по-різному. Наприклад, вугор є символ спритності і хитрості: 像鳗鱼一样光滑— слизький як вугор, виверткий; 顺利地蠕动出来— викручуватися як вугор. Риба є символом «холодного серця», а щуку ототожнюють з енергійності: 冷如鱼 — холодний (бездушний) як риба; 不伦不类— ні риба ні м'ясо; 鲤鱼池中的梭子鱼— душа всієї справи енергійна людина, надихаючий і підганяє байдужих; 一条大梭子鱼— веселун; відчайдушна голова [13].

Аналізуючи фразеологізми, звернули увагу, що більшість з досліджених нами фразеологізмами за граматичною структурою є компаративними фразеологічними єдностями, які базуються на традиційному порівнянні за допомогою порівняльної

групи або порівняльного підрядного речення, яке вводиться сполучником 一条大梭子鱼— він жадібний як хом'як; 倔强如驴— упертий як віслук; 强如马— сильний як кінь; 像狐狸一样聪明— хитрий як лис; 冷得像狗的鼻子 — байдужий; 温柔如羊— смирніше за теля; 像公鸡一样骄傲— гордий як півень; 固执如牛— упертий як бик; 耐心如羊 — терплячий як овечка; 像兔子一样害怕— боягузливий як заєць; 他胖得像头熊— він незграбний як ведмідь; 虚伪如蛇— підступний як змія; 聪明如蛇— мудрий як змія; 温柔如羊— лагідний, як агнець; 像公鸡一样站起来— драчливий як півень; 他像熊一样强壮— він сильний як ведмідь; 像猪从食槽里爬起来— піти, залишивши повний безлад; 像猪一样逃离马厩— як свиня вибігає зі стайні; 像鳗鱼一样光滑— слизький як вугор, виверткий; 像光滑的一样蠕动— викручуватися як вугор; 冷如鱼— холодний (бездушний) як риба; 驴子, 和书上写的一样! — ну справжній осел!; 笨如羊 — дурний як баран. Також спостерігаємо наявність компаративних фразеологічних єдностей із сполучником als: 生为驴, 死为驴— народився нерозумним, нерозумним і помреш [14].

За морфологічним критерієм, послуговуючись морфолого-синтаксичною класифікацією. Китайські фразеологізми з зоонімічним компонентом можна розподілити на чотири групи [15]:

- іменникові;
- дієслівні;
- прикметникові та прислівникові фразеологічні одиниці;
- за синтаксичним критерієм на непередикативні словосполучення, стійкі передикативні конструкції та стійкі речення.

Так, до іменникових можна віднести наступні фразеологізми: 我叫兔子; 无鱼无肉; 鲤鱼池中的梭子鱼; 睡着的皮毛里有一只狼; 披着狮皮的驴; 我们主的驴; 平静得像一只在洞里的獾. Мене називають кроликом; ні риба,ні м'ясо; щука в короповому ставку; вовком у сплячій шкурі; ослом у лев'ячій шкурі; ослом Господнім; спокійний, як борсук у печері [16].

У свою чергу субстантивні фразеологізми можна поділити на групи [17]:

- іменник + дієслово: 他有鳗鱼皮; 做熊 有一颗兔心;

- іменник і прилегле: 懒惰的蟾蜍; 害群之马, 白乌鸦; 毒蟾蜍; 多么厚颜无耻的小蟾蜍! 一只老手; 可怜的猪; 一只瞎眼的母鸡/一只愚蠢的母鸡; 笨羊肉; 一条大梭子鱼; 他是一只真正的兔子.

До дієслівних фразеологічних одиниць належать: 钻个屁股; 吞下一只蟾蜍; 让狗跛行; 听到跳蚤的咳嗽声. До цієї групи належить фразеологізми з союзом 喜欢: 眼睛像山猫; 耳朵像山猫; 像獾一样反击; 说话像喜鹊; 他像獾一样咬人; 像狗一样被追捕; 像獾一样工作; 像山猫一样提防; 总是像獾一样呆在家里; 像公鸡一样上升; 与所有的狗一起匆忙 [18].

До групи прикметникових фразеологічних одиниць відносяться фразеологізми із союзом 喜欢: 他像仓鼠一样贪婪; 顽固如驴; 强壮如马; 聪明如狐; 像鳗鱼一样光滑; 骄傲如公鸡; 固执如牛; 耐心如绵羊; 笨得像只羊; 冷得像狗的鼻子; 他胖得像头熊; 笨得像只羊; 温柔如羊; 像鳗鱼一样光滑; 冷如鱼; 像蛇一样虚伪; 聪明如蛇 [19].

Фразеологічні вирази 猪在泥土里感觉最舒服 та 驴不会变成骑乘的马 є прислівниковими [20].

За синтаксичним критерієм проаналізували фразеологізми на позначення характеру людини і з'ясували, що багато з них представлені у вигляді стійких промов: 冬天不伤害勤劳的仓鼠; 仓鼠挖的深度没有他预想的那么深; 你可以通过耳朵告诉驴子; 传给驴子的东西丢失了; 那将是教驴希腊语. До стійких предикатних конструкцій можна віднести: 高高在上; 高高在上; 吞下一只蟾蜍; 像狗一样被追捕. До непередикативних злучень належать, наприклад: 披着狮子皮的驴; 睡着的皮毛里有一只狼; 就像瓷器店里的大象 [21].

2.2. Лінгвокультурні особливості фразеологізмів з елементом “ЛЮДИНА” в китайській мові

«Чень юй» - основна і найуживаніша частина фразеології китайської мови. Як в усній, так і в писемній промові люди часто використовують цей вид фразеології, оскільки в багатьох випадках вживання «чень юй» допомагає висловити сенс чіткіше і лаконічніше, надає мові краси та яскравого відтінку конотації. [22].

Китайські дослідники зазвичай виділяють такі структурно-семантичні особливості фразеологізмів «Чень Юй»:

Структурна цілісність компонента. Переважна більшість фразеологізмів «чен юй» мають у своїй структурі чотири склади. Існують «чен юй», що підраховують різну кількість складів - 5 або 6 складів. Однак їх кількість значно менша [23].

У «чен ю», що складається з чотирьох морфемних складів, ці морфеми часто об'єднуються в пари у вигляді протилежностей. Деякі "чен юй" складаються з синонімічних морфем, наприклад [24]:

- 自言自语 - розмовляти сам із собою, морфеми «ян» і «ю» означають язик;

- 改头换面 - переробляти, морфема «gai» означає змінювати, а «huan», замінювати;

- 百依百顺 - бути повністю слухняним, морфеми «yi» і «shun» означають підкорятися.

Друга частина «чен юй» складається з антонімічних морфем або морфем, що позначають протилежні явища [25]:

- 半信半疑 - ставитися з сумнівами, морфема «xin» означає вірити, а «yi», сумніватися;

- 鱼尾金庸 - використовувати давнє для служіння сучасному, морфема «yu» означає, давній, а «jin» означає, сьогодні.

Деякі "чен юй" складаються з двох пар морфем - антоніма і синоніма. Наприклад [26]:

- 生离死别 — розлучитися назавжди, морфемі «li» і «bie» означають, відокремити, «sheng» життя, «si» смерть»;

- 同甘共苦 — бути разом у радості й горі, морфемі «tong» і «gong» означають, разом, «gan» солодкий, «ku» гіркий.

Цілісність цінностей, як відомо, найчастіше значення фразеологізму цілісне, і «чен юй» не є винятком. Значення переважної більшості "чен юй" - це не просто сума значень морфем, що його складають, як це буває у звичайних словосполученнях, лише все "чен юй" повністю виражає певне значення, в якому воно схоже на слово. Ця функція «чен юй» можуть викликати додаткові труднощі в засвоєнні їх значення та вживання. Наприклад, у виразі «“景帝时挖”» можна легко простежити значення кожної морфемі, а дослівно це «чен ю» перекладається як «жаба на дні колодязя», але насправді цей вислів відноситься до людина з дуже маленькими знаннями, це може бути пов'язано з українським прислів'ям, не видно далі носа [27].

Часте вживання слів і граматичних форм давньокитайської мови. Значна кількість «чен юй» зберегла слова та значення слів, які існували в давньокитайській мові, тому значення слів у «чен юй» не можна зрозуміти так само, як у сучасній китайській мові. Наприклад: «“us u shike» - непроханий гість. У цьому виразі «су» не має характерного для сучасної мови значення «швидко», а має значення запросити, яке збереглося з давньокитайської мови; "短兵相拒" - зустрітися, боротися віч-на-віч. У цьому «чен юй» «bing» не виражає теперішнього власного значення солдат, воїн, а має значення зброя, яке збереглося з часів стародавнього Китаю [28].

Багато виразів «чен юй» зберегли граматичні особливості давньокитайської мови. У виразах «敬而远逝» - поважай, але тримайся подалі і «平易近热» - легко ладнаєш з людьми, будь товариським, слова «юань»-віддалений і «цзін»-закрити

зберегла властиву давньокитайській мові прикметники, які вживаються в значенні дієслова [29].

У китайській мові серед ідіоматичних виразів абсолютних синонімів практично немає. Однак є багато пар виразів, які дуже близькі за значенням і відрізняються лише сферою вживання або емоційним забарвленням.

Відмінності синоніму «чен юй» можуть полягати в наступних аспектах:

Різне емоційне забарвлення. У китайській мові є пари «чен юй», які означають одне й те саме поняття, але використання кожного вказує на різне емоційне ставлення мовця до цього поняття, явища чи дії. Наприклад: 相机行事 - 见风使舵- обидва ці вирази мають значення, діють залежно від ситуації. Однак перший вислів не несе в собі емоційно-оцінного відтінку, наприклад, «w o 是相机形式, 该怎么做进怎么做» - я дію відповідно до обставин, що потрібно, і я це роблю. Але другий термін несе різко негативний емоційний відтінок. Інший приклад: 无畏布施 - 无所不是- обидва ці вирази можуть означати, що немає місця, де б його не було. Однак перший вираз найчастіше використовується для позначення комплексної допомоги і має позитивний емоційний відтінок: “ta 虽然不是老人的琴声你 i 二, 但对老人还是少谷的无畏布施” - « Хоча вона не рідна дочка старого, вона оточила його всебічною турботою. А вираз «у суо бу ши» найчастіше використовується для позначення поганих вчинків, означає не зупинятися ні перед чим і несе в собі сильний негативний емоційний відтінок: “Z 和谐敌人残杀老百姓, 分回村双, 掠夺财物, 无所不是” – Ці вороги вбивають людей, спалюють села, грабують майно, не зупиняються ні перед чим [30].

Різний рівень інтенсивності явища, яке позначає цей термін. Наприклад: 不寒而栗 – 毛骨悚然- обидва ці вирази означають бути дуже наляканим. Однак перше з

виразів виражає менш сильний ступінь страху, а друге - значно більший. Так само «чен юй», “Ruan nang xiu ge” та “yi pin gu xi” виражають значення, дуже бідно і є еквівалентами українських фразеологізмів не маючи ні копійки в душі та російського ціль, як сокіл, ні коло ні двору, бідний, як церковна миша Традиційно, проте, другий вислів сильніший і зрозуміліший [31].

Інший спосіб використання. Ідіоматичні вирази "чен юй", які мають подібне значення, можуть відрізнятися за територією чи використанням. Наприклад: 遍体鳞伤 - 体无完肤 - обидва ці вирази мають значення тяжко поранений і є еквівалентними українському, для життя не залишилося місця. Однак другий вислів також має переносне вживання - воно може вживатися в значенні "цілком заперечувати і відкидати свою думку", і в цьому випадку воно близьке до російського "розривати на частини". Терміни «tian rang shi bie» і «jie ran bu tong» мають практично однакове значення – вони дуже різні. Однак першим є іменник «чен юй», тому він часто використовується як доповнення і перекладається українською як «велика різниця». І друге — неназивне «чен юй», яке найчастіше функціонує як присудок або визначення [32].

«Чен юй» - одна з найпоширеніших фразеологізмів у китайській мові. Його особливості — це цілісність значення та часте вживання слів давньокитайської мови. Остання особливість пояснюється тим, що переважна більшість «чен юй» прийшла до нас із давньокитайської мови. Як і інші лексичні одиниці, «чен юй» крім лексичного значення має свої граматичні властивості, може мати певне стилістичне та емоційне забарвлення, що є факторами, які необхідно враховувати при вживанні цього типу фразеологізмів.

ВИСНОВКИ

Під час дослідження було досягнуто поставленої мети, розглянуто та досліджено структурно-семантичні та функціональні особливості фразеологізмів з елементом «Людина» сучасної китайської мови. Крім того, вирішувалися дослідницькі завдання. Таким чином, в результаті дослідження вийшли такі положення:

Проаналізувавши роботи з вивчення китайських ідіом з елементом «людина» вітчизняними та зарубіжними вченими, можна зробити висновок, що в них ідіоми розглядаються переважно або як власні назви, в тому числі в системі зоонімів, або як тваринний компонент ідіоми.

Фразеологізми з елементом «Людина» в процесі еволюції китайської мови сформували з асоціативного поля. Визначення асоціативного значення фразеологізмів спонукало дослідників до вивчення їх як компонентів фразеологізмів.

Так, китайські фразеологічні одиниці з елементом «Людина» вивчаються лінгвістикою, культурою мови, фразеологією, когнітивною ономастикою, лексикологією як елемент одного з елементарних рівнів мови, що надає мовленню виразності та специфічної інформативності.

Фразеологізми з елементом «Людина» відносять до складу фразеологічних одиниць на прислів'ях, приказках, образно-алегоричних виразах, ідіомах та алегоріях. Класифікацію за семантичною та структурною специфікою використовують також такі конструкції з компонентом фразеологізмів – паралельні, непаралельні та частково паралельні. Подібним чином класифікують фразеологізми і українські вчені, додавши ще дві групи – прислів'я та афоризми. Крім того, фразеологічні одиниці з елементом «Людина» у складі фразеологічних одиниць розбиті за конотацією на емоційно-експресивні та стилістично нейтральні, а за психологічним компонентом — на психологічні, психічно-психічні та моральні властивості. Відповідно до обраного в дослідженні підходу до розгляду фразеологічних одиниць з елементом «Людина» виділено відміни, що мають у

фразеологізмах зв'язне значення; семантично неподільні вислови, зміст яких визначається значенням фразеологізму та інших компонентів фразеологізму.

Для вирішення поставлених перед дослідженням завдань використовувався комплекс загальнонаукових і спеціальних методів., ключовими з них були метод лінгвістичного аналізу, узагальнення, лінгвокультурологічної інтерпретації, словникового визначення, структури та компонентів.

Проаналізувавши способи функціонування фразеологізмів з елементом «людина» як компонентів китайських фразеологізмів, дійшли висновку, що фразеологізми з елементом «людина» виконують функцію оціночних образів світовідчуття носіїв. Доповідачі. Стійке місце фразеологізмам з елементом «Людина» у складі фразеологізмів надає виконання ними інших функцій, а саме консерваційної та репрезентативної.

Завдяки притаманній їй метафоричності орнітонімія в процесі еволюції китайської культури сприяла переходу від стадії зооцентризму до антропоцентризму, проектуючи характеристики тварин на людину та порівнюючи особливості їх поведінки між собою. Таким чином, зоонімічні комплекси стали основою для надбудови фразеологізмів, на основі яких вони створені семантично. Вони тривалий час зберігають інформацію про мовний образ світу і ментальний лексикон, а також представляють її на простих прикладах з використанням типових властивостей відомих тварин.

Проаналізувавши зміст фразеологічних одиниць з елементом «Людина» в китайській мові в контексті їх семантичних ознак, виявлено, що він визначається, як специфічна мовна картина світу носіїв мови. Семантика китайських фразеологізмів з елементом «Людина» дозволяє не тільки спроектувати реальні або міфологічні характеристики людей, але й описати міжособистісні стосунки завдяки образній наповненості назв.

Смислове наповнення фразеологізмів елементом «Людина» відбулося в процесі переосмислення універсальних для носіїв мови фенотипічних ознак і звичок домашніх і диких тварин. Семантика китайських фразеологізмів з елементом «людина» також визначається стародавніми міфами, легендами, чутками та усною

народною творчістю. Фразеологізми з елементом «Людина» концентрують і передають культурні традиції та стереотипи. Значна наповненість фразеологізмів китайської мови з елементом «Людина» зумовлена також залежністю самопочуття носіїв мови, давніх представників в історико-побутовому контексті, від тварин, особливо від птахів. Відповідно, аналіз показав, що фразеологічні одиниці з елементом «Людина», що представляють домашніх, диких і міфологічних тварин, мають антропоцентричну спрямованість. Як засіб вторинної номінації вони беруть участь у формуванні національного світовідчуття китайців.

Таким чином, на основі простежених спільних і відмінних ознак китайських фразеологізмів «Людина» зроблено висновок, що назви тварин можна умовно систематизувати в семантично вмотивовані групи, наприклад, приналежність до людини, домашньої чи дикої, існування в природі, реальне або міфологічне. Семантика китайського фразеологізму «Людина» визначає значення метафоричних виразів, у яких вони беруть участь і які представляють зовнішність людини, її фізичний стан, інтелект, риси характеру, емоції, соціальний чи професійний статус.

Висвітлено способи характеристики особистісних властивостей людини за допомогою зоонімів. В основному для того, щоб охарактеризувати людські властивості за допомогою ідіом в китайській мові, їх порівнюють зі звичками тварин. Фразеологізмам із компонентом фразеологізмів з елементом «Особа» таким чином вдається точно, лаконічно й образно підкреслити особливості особистісних якостей людини. Аналіз фразеологічних прикладів дозволив підсумувати, що спостережене життя тварин історично розглядалося носіями мови як своєрідна модель життя людського суспільства.

Завдяки специфічному змісту китайські фразеологізми з елементом «Людина» характеризуються образністю та символікою відповідно до ментального словника китайців.

Ці дві властивості фразеологізмів з елементом «Людина» дозволяють досить точно описати такі риси характеру людини, як сміливість і боягузтво, щедрість і скупість, ощадливість і марнотратство, талант і лінь, інтелектуальність і легковажність, простота і гордість, доброта і зло, турбота та байдужість.

Таким чином, китайські фразеологічні одиниці з елементом «людина» в основному представляють особистісні риси людини в метафоричному і порівняльному способах.

论文摘要

在汉语的演变过程中，以“人”为元素的短语单位从联想领域形成。对短语单元的联想意义的定义促使研究者将其作为短语单元的组成部分进行研究。

以“人”为要素的短语单元包括在以谚语、俗语、比喻和寓意表达、成语和寓言为基础的短语单元中。以下带有短语成分的结构也根据语义和结构的特殊性进行分类：平行、非平行和部分平行。乌克兰学者也以类似的方式对短语单元进行分类，并增加了两组--谚语和箴言。此外，以“人”为元素的短语单元按内涵分为情感表达型和文体中性型，按心理成分分为心理、精神和道德属性。根据研究中选择的带有“人”元素的短语单元的研究方法，文章区分了以下几种情况：在短语单元中具有连贯意义的情况；语义上不可分割的表达，其内容由短语单元的意义和短语单元的其他成分决定。

为了解决摆在研究面前的任务，使用了一般科学和特殊方法的综合体，其中关键的是语言分析、概括、语言和文化解释、词典定义、结构和成分的方法。

在分析了汉语中以“人”为元素的短语单元的语义特征后，发现它被定义为母语者世界的特定语言图景。含有“人”的汉语短语单元的语义不仅可以投射出人的真实或神话特征，而且由于名称的形象化内容，还可以描述人际关系。

带有“人”字的短语单元浓缩并传达了文化传统和陈规陋习。带有“人”元素的汉语短语相当丰富，这也是由于母语使用者，即历史和日常语境中的古代代表，对动物，特别是鸟类的依赖。因此，分析表明，以“人”为元素的短语单元代表了家养的、野生的和神话中的动物，具有人类中心主义的倾向。作为二次提名的手段，它们参与了中国民族世界观的形成。中国短语“人”的语义决定了它们所涉及的隐喻表达的意义，这些表达代表了一个人的外表、身体状况、智力、性格特征、情感、社会或职业地位。

由于其特殊的内容，带有“人”的汉语短语单元具有符合中国心理词汇的意象和象征的特点。

以 "人 "为元素的短语单元使我们能够相当准确地描述人类的性格特征，如勇气和懦弱，慷慨和吝啬，节俭和浪费，天赋和懒惰，智力和轻浮，简单和骄傲，善良和邪恶，关心和冷漠。

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антропоцентричні аспекти дослідження етнокультурної специфіки фразеологізмів китайської мови // Мовні і концептуальні картини світу. – К.: КНУ, 2012.
2. Азензон Л. І. Сучасні аспекти вивчення фразеології. Проблеми фразеології та завдання її вивчення у вищій та середній школі. – Харків. 2019.
3. Акбудақ, К. Г. (2020). Історія китайської мови: навч. посіб. для
4. студентів спеціальності 035.06 – філологія (східні мови та літератури (переклад включно)) (с. 183). К.: Київський національний університет імені Тараса Шевченка.
5. Алефиренко, Н. Ф. (2015). Спорные Проблемы Семантики.
6. Барчукова, К. В. (2015). Фразеология в китайском языке.
7. Бень, А. (2019). Семантичні та когнітивні особливості англійських та китайських орнітонімів з переносним значенням.
8. Баранова, З. И. (2020), Гладцков, В. Е. Большой китайский словарь.
9. Бучко, Д., Ткачова Н. (2012). Словник української зонімічної термінології. Харків: Ранок.
10. Василенко, А. П. Аспекты семантики фразеологизмов китайского языка. 2019.
11. Венжинович Н. Ф. Позитивна репрезентація людини у фразеологізмах китайської мови / Н.Ф. Венжинович // Китайська мова. – 2020.
12. Ветров П.П. Фразеология современной китайской мови: синтаксис та стилістика. - М.: Восточная книга, 2017.

13. Виноградов В. В. Вибрані праці. Т.3. Лексикологія і лексикографія. Основні поняття китайської фразеології як лінгвістичної дисципліни. - М.: Вища школа, 2018.
14. Вишнякова Ю.В. Лінгвокультурологічний опис гендера в лексикографії (на матеріалі аналізу міфологічних персонажів): автореф. дис. на здобуття вчений. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.19.
15. Войцехович І. В. Практична фразеологія сучасної китайської мови: Підручник. – М.: АСТ-Восток-Запад, 2017.
16. Горелов В.І. Лексикологія китайської мови– М.: Просвещение, 2019.
17. Гамулець Д. Гендерний аспект у китайській фразеології. Вісник Львівського університету. Серія філологічна. 2021.
18. Зикова І.В. Способи конструювання гендера у китайській фразеології. – Київ. 2020.
19. Експліцитне вираження концепту «ЛЮДИНА» у фразеологізмах китайської мови //Мовні і концептуальні картини світу. – К.: КНУ, 2013.
20. Кайдунов А.В. Китайський фразеологічний словник / лит. ред. М.Д. Литвинова. – 2015.
21. Когнітивний аспект дослідження фразеологічних одиниць китайської мови «чен'юй»// Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Східні мови та літератури. – К., 2012.
22. Концепт «ЛЮДИНА» в культурно-специфічному контексті картини світу китайського етносу // STUDIA LINGUISTICA. Збірка наукових праць. – К.: КНУ, 2012.
23. Левченко О.П. Фразеологічна символіка: лінгвокультурологічний аспект / О.П. Левченко – Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2015.

24. Маслова В.А. Лінгвістика. Івано Франківськ: Академія, 2001.
25. Мовностилістичні особливості та переклад особливої фразеологічної одиниці китайської мови – сехоуей // МОВА ТА ІСТОРІЯ: збірник наукових праць. – К., Умань: ПП Жовтий, 2011.
26. Національно-культурна обумовленість мовного менталітету китайського етносу// Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики. – К., 2011.
27. Перший А.Ю. Репрезентація гендерних відносин у фразеології: автореф. дис. ...канд. філол. наук: 10.02.19.
28. Семенас А.Л. Лексика китайської мови – М.:АСТ Восток-Запад, 2015.
29. Телія В.М. Китайська фразеологія Семантичний, прагматичний та лінгвокультурологічний аспекти. – Харків. 2019.
30. 现代汉语词汇系统论/ 徐国庆著. —北京：北京大学出版社，1999 — 306 页 (Систематизована теорія словникового складу сучасної китайської мови. Сюй Гоцін.- Пекін,2019.